

רבי יוסי אומר: המקדיש את השדה והאילן, בשני אלו, מועלין בהן ובגידוליהם⁽⁴⁵⁶⁾ מפני שהן גידולי הקדש⁽⁴⁵⁷⁾.
המשנה ממשיכה בדין מעילה.

כך נתמלא פירות, שדה, ואחר כך נתמלאה עשבים, מועלין בהם, ואין מועלין במה שבתוכן⁽⁴⁵⁴⁾, מפני שאין מועלין במה שהשיח הקדש, וכן אין מועלין בגידולי הקדש⁽⁴⁵⁵⁾.

457. הרשב"ם שם פירש: תנא קמא סובר "אין מעילה בגידולין", משום שמה שקרקע הקדש גרמה להם ליגדל, אין לנו לעשותם הקדש, שמכל מקום, אין ממשות [גירסת הב"ח] של הקדש מעורב בהן.
ורבי יוסי חולק, וסובר "יש מעילה בגידולין", הואיל וגדלו בגרמת הקדש.
וכתב השיטה מקובצת בשם הרא"ש [בכא מציעא נד], שלמאן דאמר "אין מעילה בגידולין", אין עליהן אפילו "איסור הנאה" מן התורה. ועיין שם שמוכיח כן מכמה הוכחות. והקרבן אורה מסופק בדין זה. והמנחת חינוך [מצוה קכ"ז] כתב בפשיטות שיש איסור הנאה דאורייתא.
בהערה 439, מובאת קושית התוס' יום טוב, למה בחלב ובביצה אמרה המשנה בפשטות שמועלין בהן, הלא נחלקו בכך תנאי משנתנו. ועיין שם.

ועוד הקשו האחרונים, מאי שנא מגידולי תרומה [משנה תרומות פרק ט משנה ד, וראה רמב"ם הלכות תרומות פרק יא הלכה א] שהם חולין [אלא שמדברנן גזרו עליהן דין תרומה]. והנתיבות שלום תירץ, שיש שלש דרגות בגידולין. האחת, כגון ביצת תרנגולת וחלב חמור, שעצם מציאותם הם חלק מהאם מהבשר ודם, וכאילו השמינה התרנגולת מעצמה בלי גורם חיצוני. ובזה, לכולי עלמא הוא ביטול הביצה לתרנגולת וחלב לאם, כעובר שהוא ירך אמו, כמו שכתב הרשב"ם "ממשות הקדש מעורב בהם".

וקנין על ידי חצר.
ואילו הרמב"ן סובר, שיסוד קנין חצר הוא התבטלות החפץ אל החצר [כמו קנין "אגב"] שהדבר הקטן מתבטל אל הגדול. על כן, כיון שיש להקדש חצר, ממילא בטל החפץ אל החצר, ונכנס לרשות הקדש לגבי קניני הממון. וכל זה אינו מספיק שתחול על החפץ קדושה לגבי מעילה, עד שיתקדש בקדושת פה.
ומתורצת קושית התוס' יום טוב, שמה שאמרה הגמרא שחצר לא גרע משליחות, היינו בהדיוט דוקא, דהוי כאילו הבעלים עשו את החצר לשליח עבורם. אבל בהקדש, אין בעלים, וממילא אין שליחות.
וכל זה מתפרש אליבא דהרשב"ם ותוס', הסוברים שקנין חצר הוא ענין של בעלות. אבל לרמב"ן, אינו ענין של בעלות, אלא שהחפץ מתבטל אל החצר, והתבטלות זו שייך גם בהקדש.

454. גירסת המשנה.

455. וביתר ביאור: בור ואשפה ושובך, בא השבח להקדש מאיליו, ובהם לא נחלקו תנאים, ולכל הדעות אין מועלים, כמבואר שם בבבא בתרא. ואילו באילן ובשדה, הוי גידולי הקדש, שקרקע של הקדש גידלה והצמיחה את העשבים, וכן באילן, ובהן נחלקו תנא קמא [ולפי מקצת גירסאות הוא רבי יהודה, עיין שם בגמרא], ורבי יוסי. כמו שיבואר.

456. גירסת המשנה.